

ПЪСТРОТАТА В ГРАДСКОТО ПРОСТРАНСТВО

КЛЮЧОВ ВЪПРОС: Кога в един град никога не се сърди на другите?

Док. 1. Населението на Пловдив през 60-те години на XIX в.

Жителите на този град са на брой до 30 000, от които половината са мюсюлмани. След тях дохождат българите, православни и католици, после гръко-Власите, арменците, евреите и циганите. В Пловдив има две значителни джамии: Джумая и Имарет. Колкото за арменците, те имат само 180 фамилии, но имат една великолепна църква и едно училище, в което от 15 години на сам учат собствения свой език. Еврейски фамилии – 250; българо-католически – 400; и те имат една хубава църква и едно училище, което се управлява от френски попове за момчета и от сестри милосердия – за момичета.

Християнските махали са 8 на брой [...] В Кършияка има една църква и едно училище [...] От другата страна на реката, право насреща е махала Мараш, съставена цяла от български фамилии. На юг се намира махалата Св. Петка [...] на югозапад – Св. Марина [...] на югоизток – енорията Св. Неделя.

Хр. Г. Данов, Летоструй, 1869 г.

Док. 2. Избори за градски съвет в Пловдив след Руско-турската война

Завчера в четвъртък на 14 тоя месец се извършиха изборите на новите членове на градски съвет в Пловдив. Гласоподавачите, по един на всеки 50 къщи, всичко на брой 63 души, представляваха относителната численост на разните народности в града ни със следующите числа, 37 българи православни, 4 българи католици, 5 турци, 13 гърци, 2 арменци, 2 евреи. Събрани в залата на българското училище гласните с тайно гласоподаване въз 39 души кандигати, които с общо съгласие сами си поставиха, избраха по вишегласие следующите [...]

Пловдив, 19 декември 1878 г.
Обява на комисията по изборите

Задача 1:

- Направете характеристика на пловдивското население през двата периода, за които се отнасят **Док. 1** и **Док. 2**.
- Изчислете броя на къщите на отделните етноси според **Док. 2**.
- Съпоставете информацията от двата документа и обяснете причините за промяната в етническия облик на града.
- Подчертайте в **Док. 2** три ключови израза, които характеризират механизма на избора.

Док. 3. Махалите в Пловдив

В първия план на града, изработен от инж. Йосиф Шнитер в 1892 г., са посочени 32 площада, 399 улици и около 40 махали, повечето с турски наименования, а други обозначени с цифри [...]. Арменската махала започвала от ул. „4 януари“ и покрай черквата „Сурп Кеворк“ се спускала до „Чифте баня“ [...]. В близост до Градската градина, северозападно до нея бе Ортамезар [...]. Тази част от града евреите населяваха отдавна, а и тогава, в началните години на този век (XX в.), те бяха главният народностен елемент [...].

На ул. „Бунарджик“, на горния ѝ край бе турската махала. [...] Къщите им бяха малки, от глина и кирпич, боядисани в синьо или бледорозово, с криви сворчета... Външните дувари бяха по-високи от човешки ръст... на прозорците от към улицата имаше гъсти дървени решетки [...]. Махалата „Мараша“ започваше северно от площада „Мюселме“. Летописците казват, че преди Освобождението там и в „Каршияка“ говорили само български. Повечето къщи в „Мараша“ бяха паянтови, боядисани постно, с просторни дворове. Отвън бяха неугледни, но вътре имаше уют. От чардаците и сайвантите, целите потънали в зеленина, лъхаше приветливост. [...]

Южно от мегдана „Бей Меджид“, извито като дъга на изток, бе „циганското царство“. В притиснатите една до друга къщурки, все от кирпич и глина и само с една одая, живееха обикновено по десетина души. [...] Почти всичките „постройки“ бяха боядисани в тъмносиньо [...].

Док. 4. Празниците в Пловдив

Друго, което привличаше пловдивчани в празник, бе „Пепиниерата“ – ширна зелена поляна, оградена със стройни тополи. Тя била направена в 1891 г. от градинаря Люсиен Шевалас [...]. Картината в празник бе същата като на острова – оркестър от тамбура, флейта, манголина, латерни. Ягене, пиене, песни, хора [...]. Следобед почваха борбите между пехливаните [...]. При тези борби публиката бе най-разновидна: българи, турци, арменци, рядко ще присъства някой евреин, но най-много бяха циганите. Имаше натруфени богаташки и жени с кърпи на главата, мъже с бомбета, кораби яки и нагръдници, имаше и разглезени, богати бабички с черни чадъри, за да не им пече на главите. Идваха и селяни от близките села.

Празниците курбан и рамазан траеха по цял месец. С голямо търпение понасяха турците постите в тези горещи дни [...]. В два часа след полунощ служителят от джамията тръгваше из града с дюмбелека (тъпан) и будеше правоверните да станат да се нахранят, защото от четири часа започваше постът. От шума на дюмбелека се събуждаха не само турците, ами и българите и всички останали, ама никой не се съргеше [...].

Алваджиев, Н. Пловдивска хроника. Пловдив, 1984.

Док. 5. „Пазар в Пловдив“, хуг. И. Мърквичка, 1888 г.

Задача 2:

- А) Използвайте Док. 3–5, за да попълните в тетрадките си следната таблица.
Б) Запишете заключението си за начина на общуване между различните етноси в последния ред на таблицата.

Етнос	Обособени пространства	Общи пространства	Поводи, при които са заедно

ОБОБЩАВАЩ ВЪПРОС: Кои са основните градивни елементи за устойчиви толерантни отношения в космополитния град?